

6. SINIF TÜRKÇE

1. TEMA: DİLİMİZİN ZENGİNLİĞİ

Konu Anlatımı Tam Öğrenme Çalışma Kâğıdı Cevap Anahtarı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programına Uygundur

Adı ve Soyadı :

Sınıfı / Şubesi :

İÇİNDEKİLER

KONU ANLATIMI

1. Eş ve Yakın Anlamalı Kelimeler	2	10. Şiirde Duygu	5
2. Deyimler	2	11. Anahtar Kelimeler	6
3. Atasözleri	3	12. Açıklayıcı Metnin Yapısı	6
4. Kalıp Sözler ve Nezaket İfadeleri	3	13. Paragraf Türleri	6
5. Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar	4	14. Hikâye Unsurları	7
6. Tekerleme ve Sayışmaca	4	15. Grafik ve Görsel Yorumlama	7
7. Türkü	4	16. Akıl Yürütme	8
8. Mizahi Fıkra	5	17. Virgöl	8
9. Şiir Bilgisi: Dize, Dörtlük, Ahenk	5	18. Yazım Kuralları: de, ki, mi	9

TAM ÖĞRENME ÇALIŞMA KÂĞIDI

10

CEVAP ANAHTARI

14

1 Eş ve Yakın Anlamlı Kelimeler

Eş Anlamlı (Anlamdaş) Kelimeler

Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan kelimelerdir. Eş anlamlı bir kelime, cümlede diğerinin yerine kullanıldığında cümlenin anlamı değişmez.

siyah – kara	beyaz – ak	cevap – yanıt	misafir – konuk	sınav – imtihan	yıl – sene
hediye – armağan	ihtiyar – yaşlı	okul – mektep	kırmızı – al	öğrenci – talebe	doktor – hekim

Örnek

Akşam yemeğine **misafirlerimiz** geldi. → Akşam yemeğine **konuklarımız** geldi.

Öğretmenimiz sorunun **cevabını** tahtaya yazdı. → Öğretmenimiz sorunun **yanıtını** tahtaya yazdı.

Kelimeler yer değiştirdiğinde cümlelerin anlamı değişmemiştir.

Yakın Anlamlı Kelimeler

Anlamları birbirine yakın olan ama tam olarak aynı olmayan kelimelerdir. Aralarında küçük bir anlam farkı bulunduğu için her cümlede birbirinin yerine kullanılamazlar.

yorgun – bitkin	bakmak – seyretmek	sevinç – coşku	korkmak – ürkmek	söylemek – anlatmak
-----------------	--------------------	----------------	------------------	---------------------

Örnek

Pencereden bahçeye **baktım**. (kısa bir süre gözünü çevirmek)

Pencereden bahçeyi **seyrettim**. (uzun süre, zevkle izlemek)

İki cümle birbirine yakındır ama aynı değildir; “seyretmek” daha uzun ve keyifli bir bakışı anlatır.

Dikkat! Bir kelimeyi diğerinin yerine koyduğunuzda anlam **hiç değişmiyorsa** kelimeler eş anlamlıdır; anlam **biraz değişiyorsa** yakın anlamlıdır.

2 Deyimler

Genellikle gerçek anlamından uzaklaşmış, kalıplaşmış, en az iki kelimeden oluşan, bir durumu daha çekici ve etkili biçimde anlatan söz gruplarıdır.

Deyimlerin Özellikleri

- Kelimeleri değiştirilemez, sıraları da değiştirilemez. “Ağzı kulaklarına varmak” yerine “dudakları kulaklarına varmak” denemez.
- Çoğunlukla **-mak/-mek** ile biten mastar biçimindedir; bazıları cümle hâlinindedir: *Atı alan Üsküdar’ı geçti.*
- Öğüt vermez, **bir durumu** anlatır.
- Anlatıma canlılık ve etkileyicilik katar.

Örnek Deyimler ve Cümleler

Deyim	Anlamı	Örnek cümle
kulak kesilmek	dikkatle dinlemek	<i>Dedem anlatmaya başlayınca hepimiz kulak kesildik.</i>
dört gözle beklemek	sabırsızlıkla, çok isteyerek beklemek	<i>Yaz tatilini dört gözle bekliyorum.</i>
eli ayağına dolaşmak	heyecandan ne yapacağını bilememek	<i>Sahneye çıkınca eli ayağına dolaştı.</i>
pireyi deve yapmak	küçük bir şeyi çok büyütme	<i>Küçük bir çizik için pireyi deve yapma!</i>
göz atmak	kısaca bakmak	<i>Sınavdan önce notlarıma göz attım.</i>
burnu havada olmak	kendini beğenmiş, kibirli olmak	<i>Yarışmayı kazandı ama burnu hiç havada değil.</i>
kulak asmamak	söyleneni önemsememek	<i>Uyarılara kulak asmadığı için ıslandı.</i>

3 Atasözleri

Atalarımızın uzun deneyimlerine dayanan, öğüt veren ya da genel bir yargı bildiren, söyleyeni belli olmayan, kalıplaşmış, kısa ve özlü sözlerdir.

Atasözlerinin Özellikleri

- Genellikle bir **cümle** biçimindedir ve **öğüt verir**.
- Kelimeleri değiştirilemez, yerlerine eş anlamlıları konamaz.
- Kimin söylediği bilinmez; halkın ortak malıdır.
- Çoğu zaman mecaz anlam taşır.

Örnek Atasözleri

Atasözü	Anlamı
Damlaya damlaya göl olur.	Küçük birikimler zamanla büyük bir varlık oluşturur.
Ağaç yaşken eğilir.	İnsan küçük yaşta daha kolay eğitilir.
Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	İş birliği yapılan işler daha kolay başlarılır.
Sakla samanı, gelir zamanı.	Değersiz görünen bir şey bir gün işe yarayabilir.
İşleyen demir ışıldar.	Çalışan kişi gelişir, başarılı olur.
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	İnsanlar en küçük konuda bile birbirine ihtiyaç duyar.

Atasözü mü, deyim mi?

Atasözü	Deyim
Öğüt verir, genel bir yargı bildirir.	Öğüt vermez, bir durumu anlatır.
Cümle biçimindedir.	Çoğunlukla mastar (-mak/-mek) biçimindedir.
<i>Damlaya damlaya göl olur.</i>	<i>göz atmak</i>

4 Kalıp Sözler ve Nezaket İfadeleri

Kalıp Sözler

Belirli durumlarda söylenmesi gelenekleşmiş, kelimeleri değiştirilemeyen sözlerdir. Kalıp sözler **duruma uygun** kullanılmalıdır; yanlış yerde kullanılan bir kalıp söz iletişimi bozar.

Durum	Söylenen kalıp söz	Verilen karşılık
Eve gelen misafiri karşılarırken	Hoş geldiniz.	Hoş bulduk.
Yemeği hazırlayan kişiye	Eline sağlık.	Afiyet olsun.
Çalışan birinin yanına girerken	Kolay gelsin.	Sağ ol.
Hasta olan birine	Geçmiş olsun.	Teşekkür ederim.
Yola çıkan birini uğurlarken	Güle güle, yolun açık olsun.	Hoşça kal.
Berberden, banyodan çıkan birine	Sihhatler olsun.	Teşekkür ederim.
Yeni bir işe, eve başlayan birine	Hayırlı olsun.	Sağ ol.

Nezaket İfadeleri

İletişimde saygıyı ve inceliği gösteren sözlerdir: *lütfen, teşekkür ederim, rica ederim, özür dilerim, kusura bakmayın, buyurun, affedersiniz, günaydın, iyi akşamlar.*

Örnek

Affedersiniz, kütüphaneye nasıl gidebilirim?

Kalemini ödünç verdiğin için **teşekkür ederim**. — **Rica ederim**.

Geç kaldığım için **özür dilerim**.

5 Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar

Teknoloji, bilim ve günlük yaşamla birlikte dilimize başka dillerden pek çok kelime girmektedir. Bu kelimelerin Türkçe karşılığı varsa **Türkçesini kullanmak**, dilimizin zenginliğini korumanın en kolay yoludur. Türkçe karşılıklar, herkesin anlayabileceği ve söylemesi kolay kelimelerdir.

Yabancı kelime	Türkçe karşılığı	Yabancı kelime	Türkçe karşılığı
online	çevrim içi	download	indirmek
offline	çevrim dışı	update	güncelleme
e-mail	e-posta	save	kaydetmek
mouse	fare	delete	silmek
printer	yazıcı	selfie	özçekim
level	düzey	mall	alışveriş merkezi

Örnek

Ödevimi öğretmenime **mail** **e-posta** ile gönderdim. Oyunda bir üst **düzeye** geçtim. Bu akşam **çevrim içi** olacağım.

6 Tekerleme ve Sayışmaca

Tekerleme

Ses benzerliklerine ve söz oyunlarına dayanan, anlamdan çok **ahenge** (ses uyumuna) önem veren, kısa ve eğlenceli söz dizileridir. Halkın ortak ürünüdür; kimin söylediği bilinmez.

- Çocuk oyunlarında, masalların başında ve sonunda söylenir.
- Benzer seslerin art arda gelmesi, sesleri doğru ve hızlı söyleme becerisini geliştirir.
- Kelime dağarcığının genişlemesine katkı sağlar.

Örnekler

Bir berber bir berbere "Gel beraber bir berber dükkânı açalım." demiş.
Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... (masal başı tekerlemesi)

Sayısmaca

Çocuk oyunlarında **ebe seçmek** ya da **sırayı belirlemek** için söylenen, ritimli ve kısa tekerlemelerdir. Söylenirken her heceyle birlikte bir çocuk gösterilir; son hece kime denk gelirse o kişi seçilir.

Örnek

Portakalı soydum, başucuma koydum. Ben bir yalan uydurdum, duymayan duysun!
Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada su şişesi.

7 Türkü

Halk şiirinin ezgiyle (müzikle) söylenen türüdür. Halkın sevincini, acısını, özlemini dile getirir. Türkülerin çoğunun söyleyeni bilinmez; dilden dile, kuşaktan kuşağa aktarılarak bugüne ulaşmıştır.

Türkünün Özellikleri

- **Bent** adı verilen bölümlerden ve her bentten sonra tekrarlanan **kavuştak** (nakarat) bölümünden oluşur.
- Hece ölçüsüyle söylenir; dili sade ve içtendir.
- Konuları: aşk, ayrılık, gurbet, özlem, kahramanlık, doğa, göç, ölüm.
- Yöresel söyleyişler taşır. Bir türküyü ilk kez söylemeye "**türkü yakmak**" denir.
- Bazı türkülerin, söylenmesine yol açan olayı anlatan bir **hikâyesi** vardır.

Örnek (Anonim)

Çanakkale içinde aynalı çarşı,
Ana ben gidiyom düşmana karşı.

Bu türkü, Çanakkale Savaşı'nda cepheye giden gençlerin duygularını anlatır; kahramanlık ve ayrılık acısını bir arada taşır.

8 Mizahi Fıkra

Gülmece unsuru taşıyan, kısa, olay çevresinde gelişen ve genellikle **beklenmedik bir sözle** biten halk anlatılarıdır. Fıkraların temel amacı **güldürürken düşündürmektir**.

Fıkranın Özellikleri

- Kısa ve öz; az kişi ve tek bir olay içerir.
- Günlük hayattan alınan bir durumu anlatır.
- Sonunda okuru şaşırtan, güldüren ve ders veren bir söz bulunur.
- Fıkra tipleri: **Nasreddin Hoca**, Temel, İncili Çavuş, Bektaşî.

Örnek Fıkra: Kazan Doğurdu

Nasreddin Hoca bir gün komşusundan bir kazan ödünç alır. Geri verirken içine küçük bir tencere koyar. Komşusu tencereyi görünce şaşırır. Hoca "Kazanın doğurdu." der. Komşu sevinerek ikisini de alır. Bir süre sonra Hoca kazanı yine ödünç alır ama bu kez geri vermez. Komşusu sorunca Hoca üzgün bir yüzle "Kazanın öldü." der. Komşu "Hiç kazan ölür mü?" diye bağırınca Hoca gülümser: "Doğurduğuna inandın da öldüğüne neden inanmıyorsun?"

Fıkra, işine gelen yalana inanıp işine gelmeyene karşı çıkan insanları eleştirir.

9 Şiir Bilgisi: Dize, Dörtlük, Ahenk

Dize (mısra)	Şiirin her bir satırıdır.
Dörtlük (kıta)	Dört dizeden oluşan şiir bölümüdür. Türkülerde bu bölüme "bent" denir.
Uyak (kafiye)	Dize sonlarındaki, anlamları ve görevleri farklı olan ses benzerliğidir.
Redif	Dize sonlarında tekrarlanan, anlamı ve görevi aynı olan ekler ya da kelimelerdir.
Hece ölçüsü	Dizelerdeki hece sayılarının eşit olmasıdır.
Ahenk	Şiirdeki ses uyumudur. Ölçü, uyak, redif ve ses tekrarları ahengi sağlar.

Örnek

Güneş doğdu dağ**lardan**,
Su indi yayla**lardan**;
Kuşlar konup dallara
Türkü söyler bağ**lardan**.

- Bu şiir **bir dörtlükten**, dört dizeden oluşur.
- Her dize **7 hecelidir**: Gü-neş-doğ-du-dağ-lar-dan (7).
- 1, 2 ve 4. dizelerin sonundaki **"-lardan"** ekleri **rediftir**.
- "Dağ" ve "bağ" kelimelerindeki **"-ağ"** sesi **uyaktır**.

Dikkat! Uyağı bulmak için önce dize sonlarındaki redifi (aynı ek ya da kelimeyi) ayırın; redifin hemen önünde kalan ortak ses uyaktır.

10 Şiirde Duygu

Şiirde şairin okura hissettirmek istediği temel duyguya **şiirin ana duygusu** denir. Ana duyguyu bulmak için şiirdeki kelimelere, benzetmelere, ünlemlere ve soru cümlelerine dikkat edilir.

Duygu	İpucu olabilecek kelime ve ifadeler
Özlem (gurbet)	uzakta, hasret, yollar, gözlemek, sılayı anmak, hatırlamak
Hüzün	gözyaşı, solmak, ayrılık, karanlık, sessizlik, boş kalmak
Sevinç	gülmek, coşku, bayram, şenlik, ışık, rengârenk
Umut	yarın, bahar, filizlenmek, doğacak, gelecek, açacak
Vatan sevgisi	bayrak, toprak, şehit, yurt, uğruna, al, yıldız
Doğa sevgisi	ağaç, dere, kuş, çiçek, yeşil, rüzgâr

Örnek

Uzakta kaldı köyüm,
Yolları gözlerimde;
Annemin sıcak sesi
Hâlâ kulaklarımda.

"Uzakta kaldı", "yolları gözlerimde", "hâlâ kulaklarımda" ifadeleri, şairin köyünden ve ailesinden ayrı kaldığını ve onları çok aradığını gösterir. Bu dörtlüğün ana duygusu **özlemdir**.

11 Anahtar Kelimeler

Bir metnin konusunu ve ana düşüncesini en iyi yansıtan, metnin temel kavramlarını oluşturan kelimelerdir. Anahtar kelimeleri bilen biri, metnin neyi anlattığını kısa sürede kavrayabilir.

Anahtar Kelimeleri Nasıl Buluruz?

- Başlığa, ilk ve son cümlelere bakarız.
- Metinde sık tekrarlanan ve metnin konusuyla doğrudan ilgili kelimeleri belirleriz.
- Tarih, sayı, örnek, kişi adı gibi **ayrıntılar** genellikle anahtar kelime değildir.
- Anahtar kelimelerle metni bir cümleyle özetleyebiliyorsak doğru seçim yapmışızdır.

Örnek

Bal arıları, çiçeklerden topladıkları nektarı kovanda bala dönüştürür. Arılar bu sırada çiçekler arasında polen taşıyarak bitkilerin tozlaşmasını sağlar. Tozlaşma olmasaydı pek çok meyve ve sebze yetişemezdi. Bu yüzden arılar hem bal üretimi hem de tarım için çok önemlidir.

Anahtar kelimeler: arı – bal – tozlaşma – tarım

“Kovan, meyve, sebze” metinde geçer ama konuyu tek başına yansıtmaz; ayrıntıdır.

12 Açıklayıcı Metnin Yapısı

Açıklayıcı (bilgilendirici) metinler okura **bilgi vermek** amacıyla yazılır. Bu metinlerde kişisel duygular değil, doğruluğu kanıtlanabilen bilgiler ön plandadır. Tanımlar, örnekler, karşılaştırmalar ve sayısal veriler sık kullanılır; başlık, alt başlık, tablo ve görsellerle desteklenebilir.

Giriş	Konu tanıtılır, okurun ilgisi çekilir. Çoğunlukla bir tanım ya da soru ile başlar.
Gelişme	Konuyla ilgili bilgiler, örnekler ve açıklamalar verilir. Metnin en uzun bölümüdür.
Sonuç	Verilen bilgiler toparlanır, konunun önemi vurgulanır.

Örnek

[Giriş] Ebru, su üzerine serpilen boyalarla oluşturulan desenlerin kâğıda aktarıldığı geleneksel bir süsleme sanatıdır. **[Gelişme]** Önce özel bir bitki özünü yağunlaştırılmış su bir tekneye konur. Fırça yardımıyla bu suyun üzerine boyalar serpilir. Boyalar suyun yüzeyinde dağılmadan durur; sanatçı onları bizle şekillendirerek lale, karanfil gibi desenler oluşturur. Ardından bir kâğıt dikkatlice suyun üzerine bırakılır ve desen kâğıda geçer. **[Sonuç]** Her ebru, aynı biçimde bir daha yapılamadığı için tek ve benzersizdir.

13 Paragraf Türleri: Öyküleme, Betimleme, Tanıtma, Açıklama

Paragraflar, yazarın amacına göre farklı biçimlerde yazılır. Paragrafın türünü belirlerken **yazarın amacına** ve paragrafın bütününe bakılır.

Tür	Amacı	Kendine sor	İpuçları
Öyküleme	Bir olayı oluş sırasına göre anlatmak	Ne oldu? Sonra ne oldu?	Kişi, yer, zaman; “önce, sonra, ardından”
Betimleme	Bir varlığı okurun gözünde canlandırmak	Nasıl görünüyor, duyuluyor, kokuyor?	Duyu ayrıntıları, niteleyici kelimeler, benzetmeler
Tanıtma	Bir kişiyi, yeri, eseri ya da ürünü özellikleriyle tanıtmak, ilgi uyandırmak	Bu nedir, neden ilgimi çekmeli?	Öne çıkan özellikler, tavsiye, değerlendirme
Açıklama	Okura bilgi vermek, bir konuyu öğretmek	Ne? Neden? Nasıl?	Tanım, örnek, sayısal veri, geniş zaman

Öyküleme

Zil çalınca sınıftan ilk ben çıktım. Merdivenleri koşarak indim ve bahçedeki ağacın altına oturdum. Biraz sonra arkadaşlarım da geldi; hep birlikte top oynamaya başladık.

Betimleme

Mutfaktan taze ekmek kokusu yayılıyordu. Fırının camından, kabarmış somunların altın sarısı kabukları görünüyordu; içerideki sıcaklık camı buğulandırıyordu.

Tanıtma

"Sihirli Pusula" adlı kitap, kayıp bir haritanın peşine düşen üç arkadaşın macerasını anlatıyor. Kitabın akıcı dili ve renkli resimleri, okuru ilk sayfadan yakalıyor. Macera seven her okura bu kitabı gönül rahatlığıyla öneririm.

Açıklama

Mıknatıslar demir, nikel ve kobalt gibi metalleri kendine çeker. Her mıknatısın kuzey ve güney olmak üzere iki kutbu vardır. Aynı kutuplar birbirini iter, farklı kutuplar birbirini çeker.

Dikkat! Bir metinde birden fazla anlatım biçimi bir arada bulunabilir. Örneğin bir hikâyede olay anlatılırken bir yer kısaca betimlenebilir. Metnin türü belirlenirken **metnin bütününe hâkim olan amaca** bakılır.

14 Hikâye Unsurları

Öyküleyici metinlerde (hikâye, masal, fıkra, anı) bulunan temel yapı taşlarına **hikâye unsurları** denir.

Unsur	Açıklama	Sorulacak soru
Olay	Hikâyede yaşanan, anlatılan durum ya da gelişmeler	Ne oldu?
Kişiler (şahıs kadrosu)	Olayları yaşayan ya da olaylara katılan insan, hayvan veya varlıklar	Kim? Kimler?
Yer (mekân)	Olayların geçtiği yer	Nerede?
Zaman	Olayların geçtiği zaman (gün, saat, mevsim, yıl...)	Ne zaman?

Örnek

Bir kış sabahı Elif ile dedesi, köyün arkasındaki tepeye çıktılar. Kızakla aşağı kayarken Elif'in beresi rüzgârla uçtu. Dedesi karların arasından bereyi buldu ve gülerek torununa uzattı.

Zaman: Bir kış sabahı **Kişiler:** Elif ve dedesi **Yer:** Köyün arkasındaki tepe

Olay: Kızakla kayarken uçan berenin bulunması

Dikkat! Olaylar, olayın içindeki bir kişinin ağzından ("koştum, gördüm") ya da dışarıdan bir anlatıcının ağzından ("koştı, gördü") anlatılabilir. Birinci kişi anlatımda anlatıcı olayın içindedir.

15 Grafik ve Görsel Yorumlama

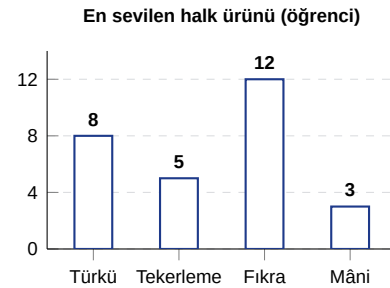
Grafik, tablo, afiş ve bilgi görselleri bilgiyi kısa ve anlaşılır biçimde sunar. Bunları yorumlarken yalnızca **verilen bilgilere** dayanmalı, kendi tahminlerimizi bilgi gibi kabul etmemeliyiz.

Grafik okurken izlenecek adımlar

1. Başlığı okuyun: Grafik neyi gösteriyor?
2. Eksenleri ve birimleri inceleyin (kişi, TL, sayfa...).
3. En büyük ve en küçük değerleri bulun.
4. Artış ve azalışlara bakın; değerleri karşılaştırın.
5. Gerekirse toplama, fark ya da kat hesabı yapın.
6. Seçenekteki yargıyı grafikte tek tek doğrulayın.

Görsel ve afiş okurken

- Başlık, renk ve simgelerin ne anlattığını düşünün.
- Küçük yazılara ve yıldızlı notlara (*) dikkat edin.

Örnek

- ✓ En çok fıkra sevilmiştir. (**Doğru**)
- ✓ Fıkra, mâniden 4 kat fazla seçilmiştir. (**Doğru**)
- × Öğrenciler en az türküyü okur. (**Çıkarılamaz**)

16 Akıl Yürütme

Verilen bilgilerden yola çıkarak mantıklı ve **kesin** sonuçlara ulaşma becerisidir. Sözel mantık sorularında bilgileri bir tabloya yerleştirmek çözümü kolaylaştırır.

Çözüm İpuçları

- Önce **kesin bilgileri** ("Cem'in çantası mavidir.") tabloya yerleştirin.
- Sonra **olumsuz bilgileri** ("Banu'nun çantası kırmızı değildir.") kullanarak eleme yapın.
- Kalan tek seçenek kesinleşir. "Kesinlikle doğrudur" sorularında yalnızca kesinleşen bilgileri işaretleyin.

Çözümlü Örnek

Ali, Banu ve Cem'in çantaları kırmızı, mavi ve yeşil renklerden farklı birindedir.

- Cem'in çantası mavidir.
- Banu'nun çantası kırmızı değildir.

Çözüm: Cem mavi (kesin). Banu kırmızı değil, mavi de alınmış; Banu **yeşil**. Geriye kalan kırmızı **Ali**'nindir.

	Kırmızı	Mavi	Yeşil
Ali	✓	×	×
Banu	×	×	✓
Cem	×	✓	×

Kurala Göre Karar Verme

Bazı sorularda önce kurallar verilir, sonra bu kurallara uyan seçenek istenir. Her seçeneği **bütün kurallarla** tek tek karşılaştırın; tek bir kuralı bile sağlamayan seçeneği eleyin.

17 Virgöl

Virgöl (,), cümle içinde kısa duraklama gerektiren yerlere konan noktalama işaretidir. 6. sınıfta virgölün aşağıdaki kullanımlarını öğreniyoruz:

	Kullanım yeri	Örnek
1	Özne olarak kullanılan bu, şu, o kelimelerinden sonra	<i>O, her sabah erkenden kalkar. Bu, dedemin en sevdiği türküdür.</i>
2	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için	<i>Kapıyı açtım, içeri girdim, ışığı yaktım.</i>
3	Tırnak içine alınmayan alıntı cümlelerinden sonra	<i>Yarın erken kalkacağız, dedi babam.</i>
4	Konuşma çizgisinden sonra gelen alıntı cümlesinin sonunda	<i>— Hava çok güzel, dedi Ayşe.</i>
5	Edebî eserlerde konuşma bölümünden önce , konuşanı belirten ifadeden sonra	<i>Bunun üzerine dedem, — Sabırlı ol evlat, dedi.</i>
6	Sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul, teşvik bildiren kelimelerden (hayır, evet, peki, tamam, haydi...) sonra	<i>Evet, yarın geleceğim. Hayır, bunu yapamam. Haydi, işe koyulalım!</i>

5. sınıftan hatırla: Virgöl, eş görevli kelimeleri ayırmak (*Pazardan elma, armut, portakal aldık.*) ve hitaplardan sonra (*Sevgili arkadaşlar, hoş geldiniz.*) da kullanılır.

Dikkat! 1. kullanımda virgöl, "o"nun bir isim gibi kullanıldığını gösterir. *O, kitabı okudu.* (O kişi okudu.) — *O kitabı okudu.* (Belli bir kitap okundu.) İki cümlelerin anlamı farklıdır.

18

Yazım Kuralları: de, ki, mi**1. Bağlaç olan “de/da” ile ek olan “-de/-da/-te/-ta”****Bağlaç “de/da”**

- Her zaman **ayrı** yazılır.
- “Te/ta” biçimi yoktur.
- Kesme işaretiyle ayrılmaz.
- Cümleden çıkarıldığında cümle bozulmaz, yalnızca anlam daralır.

Ben **de** geleceğim. Ali **de** okula gitti.

Bulunma eki “-de/-da/-te/-ta”

- Kelimeye **bitişik** yazılır.
- “Nerede? Kimde? Ne zaman?” sorusunun cevabını verir.
- Özel adlara kesme işaretiyle eklenir: *İzmir’de*.
- Çıkarıldığında cümle bozulur.

Kitap **masada**. Toplantı **okulda** yapılacak.

Dikkat! Pratik yol: “de/da”yı cümleden çıkarın. Cümle anlamlı kalıyorsa bağlaçtır, ayrı yazılır. *Annem **de** bu filmi sevdi.* → *Annem bu filmi sevdi.* (anamlı) → “Annem de”. *Kitabım **çantada**.* → *Kitabım çanta.* (bozuk) → “çantada”.

2. Bağlaç olan “ki” ile ek olan “-ki”

Bağlaç “ki”: **ayrı** yazılır; iki cümleyi ya da cümleyi açıklamaya bağlar.

*Öyle yoruldum **ki** hemen uyudum.*

*Bir baktım **ki** kar yağıyor.*

Kalıplaşmış, bitişik yazılanlar: belki, çünkü, sanki, mademki, oysaki, hâlbuki, meğerki.

Ek “-ki”: kelimeye **bitişik** yazılır.

*masa**daki** kitap, yarın**ki** gezi, sen**inki**, bizim**ki***

Ünlü uyumuna uymaz: *akşam**ki**, yarın**ki**.*

Yalnızca *bugün**kü**, dün**kü**, öbür**kü*** kelimelerinde “-kü” olur.

3. Soru eki “mı/mi/mu/mü”

- Her zaman kendinden önceki kelimeden **ayrı** yazılır: *Geliyor **musun**? Okula **mi** gittin?*
- Kendinden önceki kelimenin son ünlüsüne uyar: *taze **mi**, okul **mu**, güzel **mi**, gül **mü**.*
- Kendisinden sonra gelen ekler soru ekine **bitişik** yazılır: *Güzel **miydi**? Hazır **mısınız**?*

4. Akrabalık bildiren kelimeler

Güncel yazım kurallarına göre özel addan sonra gelen **akrabalık adları küçük harfle** yazılır ve ekler kesme işareti kullanılmadan doğrudan getirilir.

Örnek

Hasan **amca**, Ayşe **teyze**, Fatma **nine**, Ali **dayı** → Hasan **amcanın** tarlası, Ayşe **teyzenin** bahçesi

Adı Soyadı: Sınıfı: No:

Bu çalışmanın sonunda...

1. Eş ve yakın anlamlı kelimeleri, deyim, atasözü ve kalıp sözleri ayırt edip yerinde kullanabileceğim.
2. Tekerleme, türkü, fıkra ve şiirin özelliklerini; şiirdeki dize, dördlük, uyak, redif ve duyguyu belirleyebileceğim.
3. Metnin anahtar kelimelerini, paragraf türünü ve hikâye unsurlarını bulabileceğim.
4. Grafik ve görsellerden doğru sonuçlar çıkarabilecek, sözel mantık sorularını çözebileceğim.
5. “de, ki, mi”nin yazımını ve virgülün kullanımını uygulayabileceğim.

İlgili öğrenme çıktıları: T.O.6.5 · T.O.6.6 · T.O.6.16 · T.O.6.21 · T.Y.6.21

ADIM 1 Hazır mıyım? (Ön koşul yoklaması)Aşağıdaki cümleler doğruysa kutucuğa **D**, yanlışsa **Y** yazınız.

- a) “Kitap okumak insanı geliştirir.” cümlesi genel bir yargı bildirdiği için bir atasözüdür. ☐
- b) “Göz atmak” deyimindeki kelimelerden birinin yerine eş anlamlısı konursa deyim bozulur. ☐
- c) Bir şiirde dize sonlarında tekrarlanan ve aynı görevdeki eklere uyak denir. ☐
- d) Bir metinde bir yer ayrıntılı olarak anlatılıyorsa o metin mutlaka betimleyici bir metindir. ☐
- e) “O, kitabı okudu.” ile “O kitabı okudu.” cümlelerinin anlamı birbirinden farklıdır. ☐

ADIM 2 Hatırlayalım (Kavram ve örnek eşleştirme)

Her kavramın yanındaki kutucuğa, o kavrama örnek olan ifadenin harfini yazınız.

☐ 1. Deyim	a) ihtiyar – yaşlı
☐ 2. Atasözü	b) “sesim / nefesim” kelimelerindeki “-es” sesi
☐ 3. Kalıp söz	c) Bir berber bir berbere “Gel beraber bir berber dükkânı açalım.” demiş.
☐ 4. Tekerleme	d) Gözün aydın.
☐ 5. Redif	e) korkmak – ürkmek
☐ 6. Uyak	f) Ayağını yorganına göre uzat.
☐ 7. Eş anlamlı kelimeler	g) “gidiyorum / geliyorum” kelimelerindeki “-iyorum” ekleri
☐ 8. Yakın anlamlı kelimeler	h) ağzı kulaklarına varmak

ADIM 3 Birlikte Uygulayalım (Rehberli uygulama)**Etkinlik 1.** Aşağıdaki sözlerin türünü tabloda işaretleyiniz (✓). Sözlerin biçimine değil, anlamına ve işlevine dikkat ediniz.

	Söz	Deyim	Atasözü	Kalıp söz
1	Atı alan Üsküdar'ı geçti.			
2	Üzüm üzüme baka baka kararır.			
3	Kolay gelsin.			
4	bin dereden su getirmek			
5	Ayağını yorganına göre uzat.			
6	Gözün aydın.			
7	kulak misafiri olmak			
8	Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.			

Etkinlik 2. Cümlelerdeki yabancı kelimeleri bulunuz. Cümleleri, anlamı bozmadan Türkçe karşılıklarıyla yeniden yazınız.

1. Ödevimi mail ile gönderdim, sonra online olup notlarımı update ettim.

2. Oyunu save etmeden mall'a gittik; döndüğümde level sıfırlanmıştı.

Etkinlik 3. Aşağıdaki metinde **altı** yazım ve noktalama yanlışları vardır. Yanlışları bulup doğrularını tabloya yazınız. Metinde doğru yazılmış ama yanlış gibi görünen ifadeler de olduğunu unutmayınız.

Dün akşam dedemlere gittik. Annemde bizimle gelmek istedi ama işi vardı. Dedem kapıda bizi görünce öyle sevindiki gözleri doldu. Bahçede ki elma ağacının altına oturduk. Ninem "Çay içermisiniz?" diye sordu. Yarınki planımızı konuşurken Ayşe Teyze de geldi. Akşam vedalaşırken belki hafta sonu tekrar geliriz dedik.

	Yanlış	Doğrusu		Yanlış	Doğrusu
1			4		
2			5		
3			6		

Etkinlik 4. Cümlelerde virgül (,) gereken yeri işaretleyiniz. Virgülün işlevini kutucuğa harfle yazınız.

☐ 1. O kitabı bana dün getirdi. ("O kişi getirdi" anlamı verilecek.)	a) Sıralı cümleleri ayırmak
☐ 2. Hayır bu ödevi yarına bırakmayacağım.	b) Özne olan "o" kelimesini ayırmak
☐ 3. Yarın erken kalkacağız dedi öğretmenimiz.	c) Alıntı cümlesinden sonra kullanmak
☐ 4. Masayı topladım bulaşıkları yıkadım çöpü çıkardım.	d) Ret bildiren kelimeden sonra kullanmak
☐ 5. Arda Melis ve Can kütüphaneye birlikte gitti.	e) Eş görevli kelimeleri ayırmak

Etkinlik 5. Dörtlülüğü inceleyerek soruları cevaplayınız.

Uzaklarda bir köyde
Kaldı benim de sesim;
Anamın kokusunda
Saklı her bir nefesim.

- a) Dizelerin hece sayıları eşit midir? Kaçar hecelidir?
- b) 2. ve 4. dizelerdeki redif ve uyak hangileridir?
- c) 1. ve 3. dizelerin sonunda ahengi sağlayan unsur nedir?
- d) Ana duygu nedir? Bu duyguyu gösteren iki ifade yazınız.

Etkinlik 6. Metni okuyunuz; hikâye unsurlarını tabloya yazınız.

Geçen kış, okulların kapandığı ilk kar tatilinde dedemin köyündeydim. Sabah erkenden ahıra gittiğimde buzağının kaybolduğunu fark ettim. Dedemle birlikte karda izleri takip ettik; izler bizi köyün dışındaki eski değirmene götürdü. Buzağı, rüzgârdan korunmak için değirmenin içine sığınmıştı. Bugün o günü düşündükçe dedemin bana söylediği sözü hatırlarım: "Her iz bir yere çıkar, yeter ki sabırla takip et."

Kişiler	
Yer	
Zaman	
Olay	
Anlatıcı	Olaylar ☐ birinci kişi ☐ üçüncü kişi ağızından anlatılmıştır.
"Bugün" kelimesi olayın zamanını mı gösterir?	

ADIM 4 Kendimi Sınıyorum (izleme testi)

1. Aşağıdaki cümle çiftlerinin hangisinde altı çizili kelimeler eş anlamlı değil, yakın anlamlıdır?

- A) Sınavın yanıtları açıklandı. / Sınavın cevapları açıklandı.
 B) Yaşlı adam bankta oturuyordu. / İhtiyar adam bankta oturuyordu.
 C) Maçtan sonra çok yorgundum. / Maçtan sonra çok bitkindim.
 D) Bu yıl okulumuz yenilendi. / Bu sene okulumuz yenilendi.

2. Yarışmaya bir hafta kala Ece'nin projesinin parçaları kayboldu. Arkadaşları "Artık yapacak bir şey yok, iş işten geçti." dediler. Ece ise yılmadı; her gün okuldan sonra atölyede tek başına çalıştı. Az az yaptığı parçalar birikti ve proje yarışmaya yetti. Ödül töreninde öğretmeni "Emeğine sağlık." diyerek onu tebrik etti.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "İş işten geçmek" deyimini, artık geç kalındığını anlatmak için kullanılmıştır.
 B) Ece'nin yaşadıkları "Damlaya damlaya göl olur." atasözüyle ilişkilendirilebilir.
 C) "Emeğine sağlık." sözü, bir işi başaran kişiye söylenen kalıp bir sözdür.
 D) Ece'nin başarısı "Bir elin nesi var, iki elin sesi var." atasözüyle açıklanabilir.

3.

*Bahar geldi dallara,
Çiçek doldu yollara;
Çocuklar koşar yine
Bahçelere, kırlara.*

Bu dördükle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 1, 2 ve 4. dizelerin sonundaki "-lara" sesleri uyaktır.
 B) Dörtlük, dört dizeden oluşmaktadır.
 C) Bütün dizeler yedişer hecelidir.
 D) 3. dizenin sonu, diğer dizelerle ses benzerliği taşımaz.

4.

*Kar yağdı köy yoluna, Bir mektup geldi dün,
Kimse gelmez, ses gelmez; Torunu dönecekmiş;
Dedem bakar pencereden, Dedem güldü ilk kez,
Yolu gözler, söylemez. Kar bile erimişmiş.*

Bu şiirde birinci dördüktükten ikinci dördüğe geçerken hâkim duygu nasıl değişmiştir?

- A) Özleminden sevince
 B) Korkudan cesarete
 C) Öfkeden pişmanlığa
 D) Sevinçten hüzne

5. Kapıyı araladığımda karşımda upuzun bir koridor uzanıyordu. Duvarlardaki eski tabloların yaldızlı çerçeveleri loş ışıktaki parlıyor, döşemeler her adımda gıcırdayıyordu. Koridorun sonundaki odaya girdim, masadaki mektubu aldım ve hızla dışarı çıktım. Kapıyı kapattığımda kalbim hâlâ deli gibi çarpıyordu.

Bu paragrafa ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

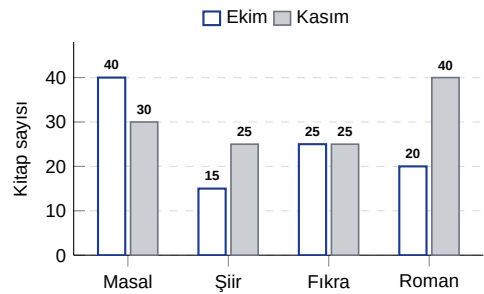
- A) Paragrafa betimleme hâkimdir; bir olay anlatılmamıştır.
 B) Olay anlatımı içinde yer yer betimlemeye başvurulmuştur.
 C) Okura bir konuda bilgi vermek amaçlanmıştır.
 D) Bir yer, özellikleri sıralanarak okura önerilmiştir.

6. Göç eden kuşlar, binlerce kilometrelik yolculuklarında yönlerini bulmak için farklı ipuçları kullanır. Gündüz uçan kuşlar Güneş'in konumundan, gece uçanlar ise yıldızlardan yararlanır. Bazı kuşların Dünya'nın manyetik alanını algılayabildiği de bilinmektedir. Leylekler gibi büyük kuşlar ise yolculuk boyunca dağ, nehir ve kıyı çizgisi gibi yer şekillerini izler.

Bu metnin anahtar kelimeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Kuş – Leylek – Nehir – Gece
 B) Göç – Kuş – Yön bulma – İpuçu
 C) Yolculuk – Güneş – Yıldız – Manyetik alan
 D) Göç – Leylek – Dağ – Kıyı

7. Okul kütüphanesinden ekim ve kasım aylarında ödünç alınan kitapların türlere göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Bu grafiğe göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Her türde kasımda ekime göre artış olmuştur.
 B) Ekimde en çok ödünç alınan tür, kasımda da en çok ödünç alınmıştır.
 C) İki ayın toplamında en çok ödünç alınan tür romandır.
 D) Kasımdaki şiir ve fıkra kitaplarının toplamı, ekimdeki masal kitabı sayısından fazladır.

8. Arda, Beril, Cem ve Defne, soldan sağa 1'den 4'e kadar numaralanmış sandalyelere yan yana oturmuştur.

- Beril, Cem'in hemen sağında oturmuştur.
 ● Arda, en uçtaki sandalyelerden birinde oturmamaktadır.
 ● Defne, Arda'nın hemen solunda oturmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Arda ile Cem yan yana oturmuştur.
 B) Cem en sağdaki sandalyede oturmuştur.
 C) Beril ile Defne yan yana oturmuştur.
 D) Defne 2 numaralı sandalyede oturmuştur.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Senin ki de benimki gibi mavi miydi?
 B) Bahçedeki çiçekleri sen de suladın mı?
 C) Öyle bir sevindi ki bende çok sevindim.
 D) Düñki gezide herkes eğlendi mi?

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinden virgül çıkarılırsa cümlelerin anlamı değişir?

- A) Evet, bu akşam size geleceğiz.
 B) Kapıyı açtım, içeri girdim.
 C) O, resmi duvara astı.
 D) Yarın gideriz, dedi babam.

Öz Değerlendirme (Cevaplarını öğretmenle kontrol ettikten sonra doldur.)

	1 Söz varlığı	2 Halk ürünleri, şiir	3 Metin, paragraf	4 Grafik, mantık	5 Yazım, noktalama
Sorular	1, 2	3, 4	5, 6	7, 8	9, 10
Doğru sayım	/ 2	/ 2	/ 2	/ 2	/ 2

8, 9 veya 10 doğru: Bu sayfadaki zenginleştirme etkinliğine geç. 7 veya daha az doğru: Yanlış yaptığın alt becerinin düzeltme kutusunu çöz.

ADIM 5 Eksiğimi Tamamlıyorum (Düzeltilme etkinlikleri)

1 Soru 1 veya 2'yi yanlış yaptıysan

Hatırla: Eş anlamlı kelime yerine konunca anlam değişmez; yakın anlamda küçük bir fark oluşur. Atasözü öğüt verir; deyim, cümle biçiminde olsa bile bir durumu anlatır; kalıp söz belirli durumlarda söylenir.

Dene: Sözlerin yanına **A** (atasözü), **D** (deyim) ya da **K** (kalıp söz) yaz.

- ☐ Gözün aydın. ☐ Yuvayı dışı kuş yapar.
☐ Atı alan Üsküdar'ı geçti. ☐ kulak misafiri olmak

2 Soru 3 veya 4'ü yanlış yaptıysan

Hatırla: Dize sonlarında tekrarlanan, aynı görevdeki ek ya da kelime **rediftir**. Redifi ayırınca önünde kalan ortak ses **uyaktır**. Şiirde duygu değişimini bulmak için her dördlüğü ayrı ayrı düşün.

Dene: Redif ve uyakları yaz.

“yoluma / koluma” Redif: Uyak:

“sesim / nefesim” Redif: Uyak:

3 Soru 5 veya 6'yı yanlış yaptıysan

Hatırla: Paragrafın türünü bütüne hâkim olan amaç belirler; olay anlatılan bir metinde betimleme de bulunabilir. Anahtar kelimeler konuyu yansıtır; örnekler ve ayrıntılar anahtar kelime değildir.

Dene: Paragraf türünü yaz (**Ö, B, T, A**).

- ☐ Sınıfa yeni bir öğrenci geldi ve bizimle tanıştı.
☐ Duvarlar gök mavisiydi, içeri limon kokusu doluyordu.
☐ Mıknatıslar demir ve nikel gibi metalleri çeker.
☐ Bilim merkezimizin atölyeleri harika, mutlaka gezin!

4 Soru 7 veya 8'i yanlış yaptıysan

Hatırla: Grafikte değerleri tek tek oku, gerekirse topla ve karşılaştı. Sözel mantıkta olasılıkları dene; çelişen durumu ele, kalan durum kesindir.

Dene: Ayşe, Bora ve Can 1, 2 ve 3. katlardan farklı birinde oturuyor. Bora en alt katta oturmuyor. Can, Ayşe'nin hemen üst katında oturuyor. Bora'nın katı Can'inkinden yüksektir.

Ayşe: kat

Bora: kat

Can: kat

5 Soru 9 veya 10'u yanlış yaptıysan

Hatırla: Bağlaç “de, ki” ve soru eki “mi” ayrı; ek olan “-de, -ki” bitişik yazılır. “-ki” eki yalnızca “bugünkü, dünkü, öbürkü” kelimelerinde “-kü” olur. Özne olan “o”dan sonra virgöl konmazsa “o” bir ismi işaret eder ve anlam değişir.

Dene: Ayrac içindeki doğru yazımın altını çiz.

1. (Seninki / Senin ki) daha güzel olmuş. 2. (Dünki / Dünkü) maçı izledin mi?
3. Hem okudu (hemde / hem de) yazdı. 4. Bu kitabı okudun (mu / mı)?

ADIM 6 Bir Adım Öteye (Zenginleştirme)

Aşağıdaki açıklayıcı metni, kişi, yer ve zaman içeren **öyküleyici** bir paragrafa dönüştürünüz. Paragrafınızda kontrol listesindeki öğeleri kullanınız.

İmece, köy halkının bir işi sırayla ve karşılıksız olarak birlikte yapmasıdır. Tarla sürme, hasat ve ev yapımı gibi uzun süren işler imece sayesinde kısa sürede biter.

- ☐ Kişi, yer ve zaman belirttim; olaylar sırayla ilerliyor.
☐ En az bir deyim kullandım.
☐ Olaya uygun bir atasözü kullandım.

- ☐ Bir kalıp söz ya da nezaket ifadesi kullandım.
☐ Sıralı cümleler arasında virgöl kullandım.
☐ “de, ki, mi”yi doğru yazdım.

ADIM 1 · Hazır mıyım?

a) Y — Atasözleri kalıplaşmış, halkın ortak malı olan sözlerdir; her genel yargı atasözü değildir. b) D — Deyimlerin kelimeleri değiştirilemez. c) Y — Bu tanım redife aittir. d) Y — Türü, metnin bütününe hâkim olan amaç belirler; bir öyküde de yer betimlenebilir. e) D — Virgüllü cümlede “o” bir kişidir; virgülsüz cümlede “o” belirli bir kitabı işaret eder.

ADIM 2 · Kavram ve örnek eşleştirme

1 – h 2 – f 3 – d 4 – c 5 – g 6 – b 7 – a 8 – e

ADIM 3 · Etkinlik 1

Deyim: 1, 4, 7 Atasözü: 2, 5, 8 Kalıp söz: 3, 6

“Atı alan Üsküdar’ı geçti.” cümle biçiminde olsa da öğüt vermez; “iş işten geçti” durumunu anlatan bir deyimdir. “Bin dereden su getirmek” (bir işi yapmamak için türlü bahaneler uydurmak) ve “kulak misafiri olmak” (istemeden başkalarının konuşmasını duymak) da deyimdir.

ADIM 3 · Etkinlik 2

- Ödevimi **e-posta** ile gönderdim, sonra **çevrim içi** olup notlarımı **güncelledim**.
- Oyunu **kaydetmeden alışveriş merkezine** gittik; döndüğümde **düzey** sıfırlanmıştı.

ADIM 3 · Etkinlik 3

1. Annemde → Annem de 2. sevindiki → sevindi ki 3. Bahçede ki → Bahçedeki 4. içermisiniz → içer misiniz 5. Ayşe Teyze → Ayşe teyze 6. ...tekrar geliriz dedik → ...tekrar geliriz, dedik (alıntı cümlesinden sonra virgül)
Doğru yazılmış tuzak ifadeler: “dedemlere” (ek, bitişik), “Yarınki” (“-ki” eki uyuma uymaz), “Ayşe teyze de” (bağlaç ayrı).

ADIM 3 · Etkinlik 4

- O, kitabı bana dün getirdi. → b 2. Hayır, bu ödevi... → d 3. ...kalkacağız, dedi öğretmenimiz. → c 4. Masayı topladım, bulaşıkları yıkadım, çöpü çıkardım. → a 5. Arda, Melis ve Can... → e

ADIM 3 · Etkinlik 5

a) Evet; her dize 7 hecelidir (U-zak-lar-da-bir-köy-de). b) Redif: “-im”; uyak: “-es” (ses-im / nefes-im). c) “köyde / kokusunda” kelimelerindeki aynı görevli bulunma eki “-de/-da” rediftir. d) Özlem; “Uzaklarda bir köyde”, “Kaldı benim de sesim”, “Ananın kokusunda saklı her bir nefesim” ifadelerinden ikisi.

ADIM 3 · Etkinlik 6

Kişiler: anlatıcı (torun), dedesi, buzağı Yer: dedenin köyü (ahır, köyün dışındaki eski değirmen) Zaman: geçen kış, ilk kar tatilinin bir sabahı

Olay: Kaybolan buzağının karda izleri takip edilerek değirmende bulunması Anlatıcı: birinci kişi (“gittiğimde, fark ettim”) “Bugün” kelimesi olayın geçtiği zamanı değil, anlatıcının olayı hatırladığı zamanı gösterir.

ADIM 4 · İzleme Testi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	D	A	A	B	B	D	A	B	C

- C.** “Bitkin”, yorgunluğun en ileri derecesini, gücü tükenmiş olmayı anlatır; “yorgun” ile yakın anlamlıdır. A, B ve D’deki kelimeler eş anlamlıdır.
- D.** Ece projeyi arkadaşlarının yardımı olmadan, “tek başına” tamamlamıştır; iş birliğini anlatan atasözü bu durumu açıklamaz. A, B ve C metne uygundur.
- A.** 1, 2 ve 4. dizelerin sonundaki “-lara” (çokluk eki “-lar” + yönelme eki “-a”) aynı görevdeki eklerdir; bunlar uyak değil, rediftir. Dörtlük dört dizedir; dizeler yedişer hecelidir (Ba-har-gel-di-dal-la-ra); 3. dize (“yine”) diğerleriyle ses benzerliği taşımaz.
- A.** İlk dörtlükte yolu gözleyen, kimsenin gelmediği bir bekleyiş ve özlem; ikinci dörtlükte torunun döneceği haberiyle “güldü ilk kez” ifadesindeki sevinç vardır.
- B.** Paragrafta kapıyı aralama, odaya girme, mektubu alma ve çıkma olayları sırayla anlatılır (öyküleme). İkinci cümlede koridor görme ve işitme ayrıntılarıyla betimlenmiştir. Bütüne hâkim olan olay anlatımıdır.
- B.** Metin, göç eden kuşların yön bulmak için kullandığı ipuçlarını anlatır. C’deki kelimeler bu ipuçlarının örnekleridir (ayrıntı); A ve D’deki leylek, nehir, dağ, kıyı, gece de ayrıntıdır.
- D.** Kasımda şiir (25) + fıkra (25) = 50; ekimde masal 40’tır. Masal azalmış, fıkra değişmemiştir (A yanlış). Ekimde en çok masal, kasımda en çok roman ödünç alınmıştır (B yanlış). Toplamda masal 70, roman 60’tır (C yanlış).

8. **A.** Arda 2 ya da 3 numaralı sandalyededir. Arda 3'te olursa Defne 2'de olur; Cem ile Beril'in yan yana oturacağı boş iki sandalye kalmaz. O hâlde Arda 2, Defne 1, Cem 3, Beril 4 numaralı sandalyededir. Arda ile Cem yan yanadır.
9. **B.** A'da "Seninki" bitişik yazılmalıdır. C'de bağlaç olan "de" ayrı yazılmalıdır: "ben de". D'de "Dünkü" olmalıdır. B'de ek "-ki" bitişik, bağlaç "de" ve soru eki "mı" ayrı yazılmıştır.
10. **C.** "O, resmi duvara astı." cümlesinde "o" bir kişiyi gösterir. Virgül çıkarılırsa "O resmi" belirli bir resmi işaret eder ve cümlelerin anlamı değişir. Diğer cümlelerde virgül çıkarıldığında anlam değişmez.

ADIM 5 · Düzeltme Etkinlikleri

- 1 Gözün aydın → K Yuvayı dişi kuş yapar → A Atı alan Üsküdar'ı geçti → D kulak misafiri olmak → D
- 2 yoluma / koluma → redif "-uma", uyak "-ol" sesim / nefesim → redif "-im", uyak "-es"
- 3 Ö (olay) B (renk ve koku ayrıntıları) A (bilgi) T (bir yer tanıtılıp öneriliyor)
- 4 Bora en alt katta değildir ve Can'dan yüksektedir; Can da Ayşe'nin hemen üstündedir. Bu durumda Ayşe 1., Can 2., Bora 3. kattadır.
- 5 1. Seninki 2. Dünkü 3. hem de 4. mu

ADIM 6 · Zenginleştirme (örnek cevap)

Geçen yaz, hasat zamanı dedemin köyündeydim. Bir sabah Hasan amcanın buğday tarlasında bütün köy toplandı. Kimi orak salladı, kimi demetleri bağladı, kimi de suyu taşıdı. Ben de kulak kesilip büyüklerin anlattıklarını dinliyorum, bir yandan da onlara yardım ediyordum. Öğleye kadar koca tarla bitmişti. Hasan amca herkese tek tek "Emeğinize sağlık." dedi. Dedem gülümseyerek bana döndü: "Gördün mü, bir elin nesi var, iki elin sesi var."